

Ramon Amigó, pedagog del territori

Carles Martí Martí

Portada del llibre *Ramon Amigó i Anglès, pedagog del territori* (1925-2011), de Xavier Ferré Trill, editat el novembre de 2013 per les Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Tal com es diu a la introducció del llibre, no es pot comprendre la construcció de la història de Catalunya durant el franquisme sense la contribució de les persones que van fer la inestimable tasca d'activistes comarcals. Constituïen, aquests, un conjunt de personatges de grans inquietuds intel·lectuals, nombrosos i eficients, de "lletraferits" en la seva concepció més clàssica, que van constituir en temps difícils una plataforma cultural que va contribuir a l'obra

del recobriment col·lectiu del nostre poble.

La figura de Ramon Amigó Anglès (Reus, 1925-2011) s'identifica amb el compromís nacional des de l'estudi metòdic del territori i la seva participació, a vegades decisiva, en diferents iniciatives culturals ciutadanes. La seva va ser una tasca de promoció de la cultura local, sempre emmarcada en una visió més ampla al servei dels interessos de Catalunya. Tal com ell definia: "Una monografia local és important per la vila en si i ho és igualment com a contribució a la història general del país. No queda com un fet aïllat, d'interès restringit a la vila o la seva comarca, sinó que sobrepasa aquests límits per enllançar amb els interessos de Catalunya com a conjunt nacional..."

El Ramon Amigó que jo vaig conèixer va ser el professor de català que en temps de clandestinitat, de forma presencial o per correspondència, va ajudar a reconvertir gent de la meua edat analfabeta de la seva cultura en persones coneixedores de la seva pròpia llengua. L'activitat incansable en favor de l'aprenentatge de la llengua, junt amb el professor Miralles o la srta. Miquel són recordats avui encara com l'inici d'una labor resistent per transmetre el català a les generacions de la postguerra i ajudar a contribuir de forma eficaç a la seva continuïtat com a llengua pròpia del nostre poble.

Com l'autor ens recorda, Amigó va excel·lir també en els seus importants treballs de toponímia local amb estudis monogràfics sobre noms de persona i de lloc que van abastar pràcticament tots els municipis de les nostres comarques. La seva amistat amb els millors tècnics sobre els estudis de toponímia com Joan Colomines o Albert Manent el van introduir per la porta gran en l'àmbit selecte de la historiografia catalana. Els llibres publicats en aquest apartat són nombrosos i destaquen els referits a Prades, Castellvell o Almofter.

Per al Centre d'Estudis Riudomencs Arnau de Palomar, Amigó va ser una persona amatent i generosa sempre disposada a col·laborar en una publicació modesta com Lo Floc.

Aquesta preocupació pels noms de lloc i la seva vigència la remarca en un escrit a Lo Floc número 180, referint-se a Vallcorba Rocosa i Joan Triadú.

El llibre no vol ser un estudi exhaustiu de la seva obra lingüística, sinó que intenta reflectir el context cultural, social i polític en el qual Amigó exercí la seva influència social i cívica sempre lligada a l'associacionisme local i nacional. Una vida de combat per la cultura d'un poble que ell va trobar vençut i desanimat en aquells anys foscos de la postguerra i que gràcies a la tasca abnegada, la d'ell i tants altres, "ens van salvar els mots i el nom de cada cosa," com digué Salvador Espriu. >>

Com a ciutadans del Baix Camp, més enllà de la nostra relació personal o familiar amb l'agricultura comarcal, el tema de l'aigua ha estat, és i serà al frontispici de les nostres inquietuds ja que de l'aigua, en depèn la riquesa del camp i el futur dels pobles de la comarca. Per això els esforços per una administració racional del seu ús escàs ha constituït la permanent preocupació dels pagesos a través dels segles.

L'aigua, doncs, ha contribuït a ser l'artífex de la nostra riquesa. Sense ella, la nostra agricultura i els nostres pobles no haurien pogut trencar el cicle d'uns conreus de subsistència, els propis de l'Antic Règim. Aquests cultius tradicionals com el cereal, el garrofer, la vinya i l'olivera s'han basat en una agricultura de secà, extensiva i de baixa rendibilitat, que ben just bastava per l'autoconsum familiar, d'una alimentació insuficient degut als freqüents i habituals episodis de sequeres que condemnaven els nostres pobles a la fam i misèria tradicionals.

Gràcies a l'aprofitament dels escassos recursos hídrics de la comarca, basats en l'explotació del nostre subsòl principalment de mines i pous (i més tard a començaments segle XX, els nous regs del pantà de Riudecanyes) s'introdueixen els moderns conreus d'horta i es desplega una nova agricultura intensiva basada en el reg i les noves tècniques agrícoles que han

L'aigua, el nostre millor capital

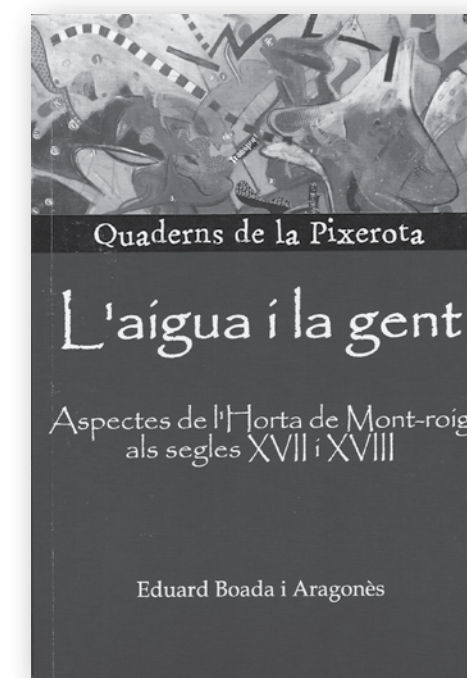
Carles Martí Martí

canviat la fesonomia dels nostres termes, com el cas del cultiu de l'avellaner.

Com molt bé ens indica Eugeni Perea en el pròleg, "el tema d'aquest llibre encaixa en la història ecològica, la que ateny la realitat de l'home i l'ambient geogràfic i biològic en què es mou". Una història que ve de lluny i que apareix codificada des de l'època medieval, amb antecedents recollits al Llibre de la Cadena de Reus, per exemple.

L'estudi realitzat per Boada a Mont-roig ens explica el model de repartiment de les aigües dels hortolans de les hortes d'Amunt i d'Avall durant el segle XVII. A la normativa estudiada s'hi recullen tots els elements del funcionament: com els talls d'aigua i les seves normes, els compromisos i obligacions que tenien els usuaris, així com les normes de la neteja de les sèquies, els criteris de distribució, els controls de les tandes, els cabals hídrics i els punts de suministrament.

La regulació racional dels usos de l'aigua a les comunitats pageses, de sempre profundament individualistes, constitueix un canvi de paradigma en les relacions de producció al camp i són l'antecedent més llunyà del que després va possibilitar al segle XIX l'aparició del moviment cooperatiu al camp català. Els sindicats agraris van néixer per la necessitat d'agrupar forces per fer front al repte dels mercats, lloc on, en una economia

Portada del llibre *L'aigua i la gent. Aspectes de l'horta de Mont-roig als segles XVII-XVIII*, d'Eduard Boada i Aragonès, editat pels Quaderns de la Pixerota.

capitalista, s'hi juga el valor afegit de les produccions agràries i en el qual només les grans empreses amb importants volums de producció hi poden competir.

Cal reconèixer a l'autor la capacitat d'extreure de la documentació les valuoses dades que ens expliquen la història de la comunitat de regants de Mont-roig, com a exemple significatiu d'un sistema primerenc de gestió de l'aigua. >>